

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 2 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

A végső óra.

Halál réme,	Kinos élet,
Sírnak éjje	Végünk véled,
Mit féljünk tetőled?	Megpihenni térünk.
Hitnek fénye,	Isten szava
Ég reménye	Szólít haza
Sugárzik felőled.	S menni kell minékünk.
Kincs varázsa,	Égnek Ura,
Gyönyör bája	Földi búra
Mért kinzod a lelket?	Tárd fel menny-hazánkat,
Nincs értéked,	Elfáradva
Feled téged	Hozzad vágyva
A mennyben ha felkelt.	Nyugszunk meg te nálad.

Amen.

X.

Az egyetemes nyugdíjintézet tervezete.

Csak most jutott hozzám Glauf Pál főesperes munkálata egész terjedelmében, eddig csak azon kivonatok után ismertem, melyek e lapok hasábjain megjelentek. Csak most látom, mily alapos és szép, és főleg lelkiismeretes munkát végzett, melyért osztatlan elismerés illeti őt minden lelkész részéről, még a ki nem is ért vele egyet.

De ezen munkálat elolvasása után, mondhatom, kellemetlen csalódás ért. E lapok 18-ik számában megjelent rövid ismertetés szerint a nyugdíj volna 600 frt, özvegyi segély 300 frt, neveltetési pótlék 60, illetőleg egész árváknál 120 frt, a tagok befizetése pedig 60 frt alapidij és 24 frt évi díj; sőt azon szám vezérezkike is így állítja fel. A későbbi számok helyesbitést nem hozván, azon

véleményben valék, hogy így is van. Nagy csalódás ért tehát, midőn az egészet átolvasván, látom, hogy ez csak tervezet volt, melyet a matematikai mérleg kérelhetlenül megdöntött, mert a rendelkezésre álló jövedelem mellett ez lehetetlen.

Az eredmény „A javaslat szükségessé vált módosításáról“ című fejezetben a 63. lapon olvasható. E szerint a tagok évi járuléka: 60 frt alapidij megmaradna, de az évi díj lenne 28 frt. A nyugdíj 400 frt, az özvegy segélye 200 frt, az árvák neveltetési járadéka 40 frt, illetőleg a teljes árváké 80 frt. Tehát nagyobb évi befizetés mellett csak $\frac{2}{3}$ járadékok.

Szükségese nek tartottam ezt előrebocsátani, s csodálom, hogy a szerző olvasván a téves ismertetést, nem igazította helyre a téves adatokat.

De még így is, bár nehéz terheket ró ránk, bár alamizsna segélyt ad, léptessük életbe mielőbb, még úgy is, a mint az tervezve most van. Egynemely részét szeretném ugyan módosítva látni, s e részben a következő megjegyzéseim volnának:

1. A befizetésre nézve. Egészen méltányos és igazságos ez nem lehet, de szem előtt tartandó a szentírás mondása: „egymás terhét hordozzátok s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét.“ Ez pedig úgy látszik leghelyesebben keresztülvittek, ha a fenntartó testületek az egyházak és a tagok egyrészt személyenként, másrészt a teherviselés képessége szerint fizetnek. Az egyháznaknál ez körülbelől meg volna, mert minden állomás után fizetnek 12 frtot, a közalapba pedig adó forint után, s az intézet jövedelmének egy részét az így gyarapított közalap adja. Szerettem volna, ha a lelkészeknél és tanároknál is így állapíthatnák meg. Fizessen mindegyik 12 frtot, azonfölül jövedelmének 1%-ját, pl. a kinek minimum a fizetése, fizet: $12 - 1 - 8 = 20$ frt; a kinek 3000 frt a fizetése fizet $12 - 1 - 30 = 42$ frtot. A lelkészi jövedelem

kiszámításánál a stóla s más mellékes nem számít. Ez sem teljesen méltányos mindig, de tán legjobban megközelíti. Szükséges volna ehhez a lelkészi fizetések teljes és lelkiismeretes összeírása, melyet már rég meg kellett volna tenni egyöntetűen, sajnos, hogy a központ ezen is minden tekintetben nagyon hátra maradt. Lásd E. A. 315. §., mely még mindig nem történt meg, s ez az alsóbb hatóságokat működésükben nagyon hátráltatja s elkedvetleníti.

Ezen javadalmak összeírása mindenesetre időt igényel, s ne halasszuk addigra a nyugdíjintézet felállítását, hanem elvül kimondva fentieket, addig is fogadjuk el egyénenkint az évi 28 frt fizetését.

2. Sokkal nyomósabb az észrevételem az osztalékra nézve. Azt mondják: egyedül a mathesis az, a mely nem csal, a mely egyedül pozitív. Csak-hogy itt 679 külön esettel van dolga s csak átlagban számíthat, mely sokszor csütörtököt mond. Nagyon szép az, kimondani: ennyi frt a nyugdíj, ennyi az özvegyi s ennyi a neveltetési jutalék. De könnyen végzetessé válhatik az intézetre, mint pl. a tiszai kerületben; míg az évi jövedelem szétosztása az intézetet meg nem rendíti, hanem e mellett nagyszerűen virágzik, mint pl. a bánya-kerületi özv. árvaintézet. De itt egy nagy bökkenő van. Körülbelől 30 év múlva áll be a rendes állapot, s ha addig is a jövedelmet rendszeren szétosztjuk, óriási osztalék áll elő, mert pl. a javaslat X. fejezetének számítása szerint 55,600 egynehány frt volna a jövedelem, s a javaslatban közölt adatok szerint évenként 14 lelkész hal meg, de mondjuk 16, tehát az első évben volna 16—20 család segélyezendő, így ezerekre menő segély jutna egynek-egynek.

E tekintetben mihez tartás végett szükséges lett volna adatokat gyűjteni a jelenlegi özvegyek és árvák számáról és pedig: hány özvegy van? hány lelkész után maradtak segélyezendők? hány teljesen árva család van? egyenkint hány taggal? s így a félárva is. Ekkor tudnánk körülbelől, hogy mily osztalékot adhatunk, az alábbiak szemmel tartására.

a) A jövedelem 5%-ja tőkésítendő és pedig 3% az alaptőkéhez csatolandó, 2%-ból tartalék tőke alkotandó, mely arra szolgálna, hogy az osztalék kerek számához egy bizonyos összeg, akár néhány száz frt hiányoznék, ebből pótolatnék, s ezt még az azon évi tartalékul leendő tőkéből is

felhasználnám, ha a jelen évi osztalék különben a múlt évi mögött maradna.

b) Minden nyugdíjazandó egyén kapna 10 egységet, minden segélyezendő család együttesen, a mint van, 3 egységet, ezenkívül minden özvegy 2 egységet, minden árva 1 egységet, pl. a tervezetben javasolt 400 frt nyugdíj mellett kapna egy özvegy 4 árvával (3—2—4 egység) 360 frtot, épen annyit kapna 6 egész árva; egy magános özvegy kapna 200 frtot, egy egész árva 160 frtot.

Az így összeadott egységekkel osztatván a jövedelem, adja minden egyes egység összegét, ezt szorozva az egyes családok egységeinek összegével, kapjuk a család osztalékát.

Nem korlátoznám, hogy csak 4 árva után járjon neveltetési pótlék.

Az így kiszámított összeg nagyon kevésben különböznék a javaslatban levő összegeknél, kivéven 1—2 egész árva és a 4 árván felüli létszámoknál.

A tagsági díjak fizetését nem halasztanám októberre, hanem az év első negyedére tenném.

Nagyon örülnék, ha a fentebbieket tekintetbe vennék a végleges megalkotásnál, egyben-másban talán módosítva. De föltétlenül nem ragaszkodom hozzájuk, mert azt mondom „Vis dat qui cito dat,” és ha a javaslat szerint azonnal életbe léphet, míg a fentebbiek szerint, új számítások tétele miatt, el kellene halasztani, maradjunk a javaslat mellett. A számítások helyességeért feleljenek azok, a kik számították, s a kik értenek hozzá. Tanácsosnak látszik, hogy az első tíz évre szállítsuk le az osztalékot, mert az nagy baj lenne, ha később kellene leszállítani, mint arról a javaslat 22. §-a intézkedik; szállítsuk le $\frac{1}{8}$ vagy $\frac{1}{4}$ részszel; a segélyzendőkön ez által sérelem nem történik, hogy egy pár évi befizetés után aránylag busás segélyt kapnak, míg ha később kell leszállítani, a több éven át befizetőkön igen is történik sérelem. 10 év múlva úgy is új kiszámításnak kell bekövetkezni, s ha az akkori kiszámítás lehetővé teszi, ám emeljük fel akár magasabbra is, kiterjesztvén ezt a régiekre is. A 10 évenkénti kiszámítást mindenkorra kötelezővé tenném.

A többiekre, mint kevésbbé lényegesekre, nem kívánok kiterjeszkedni, én is csak ismétlem: Adj Uram, de mindjárt!

GARAMI.

A hit bibliai képekben.

Irta s a pozsonyi prot. estén 1897. ápr. 10-én felolvasta R a f-
f a y S á n d o r theol. akad. tanár.

(Folyt. és vége.)

Egy előkelő házba nyitunk. Szolgák sűrőnek-forognak a tágas atriumban. Tudós doktorok aggódó arcczal lesik egy betegágyán fekvő kis fiúnak lázas, meg-megszakadó lélegzését.

Minden pompás, minden ragyogó, csak az arczok borúsak. S mit ér a fény, ha bánatos arczokra sugároz. Mit a pompa, dísz, ha a fájdalom tövisét nem tompítja el!

Az apa és az anya nem mer egymásra nézni, mert mind a kettő fél, hogy a hitestársa szeméből a kétségbeesést olvashatná ki.

A kapernaumi királyi főember gyermeke haldoklik.

Emberi tudomány már itt nem segít, az isteni segedelemért könyörögnek.

Gazdag áldozatokkal megkérlelték már a haragvó pogány isteneket mind, de hasztalan.

A hatalmas Jehova Istennek is elment már az apa magaépítette házába könyörögni, de mintha bezárult volna előtte az ég.

Egy új, ismeretlen Istenről is sokat hallott már beszélni, itt Kapernaumban is megfordult már annak hirdetője, ki fiának mondja önmagát. Most is erre tart. Azt keresi fel, annak szive csupa szeretet, majd segít az rajta.

De hátha mégsem. Hiszen amint mondják, az csak a zsidó nép szabadítására jött, őt, a pogányt hátha elutasítja?! Nem, az nem lehet; ha a szive csupa szeretet, nem szerethet csak kiválasztottakat, ha talán azokat jobban szereti is; ha az az Isten, akiről beszél, csakugyan a könyörület Istene, akkor előtte nem lehet személyválogatás. A szeretet mindenkit felölel, a könyörület nem az embert, a szükségét nézi.

Mit sem kételkedve, törhetlen bizalommal indul tehát a Messiás elé, a hatalmas úr az egyszerű próféta előtt megalázza magát és bizó hittel kéri, gyógyítsa meg gyermekét. És „aki magát megalázza, felmagasztaltatik” — meggyógyult a beteg gyermek azon pillanatban, melyben Jézus kimondotta: „A te fiad él.” (János 4. 46—53.)

Ime, a ki nem lát és hisz, bizonyosságul annak, hogy a hit föltétlen bizalom.

Valóban drága kincs, melyet pénzen venni, vagy eladni nem lehet. Pedig volt olyan is, a ki eladta, volt, a ki meg akarta venni. Amaz Júdás, ki nem tudta igazán becsülni, a mije volt, emez Simon mágus, aki csak azért akarta megszerezni, hogy általa becsületét növelje. Mindkettőnél vásárral portéka, csere-bere tárgya; egyéni célok elérésére pusztá, közönséges eszköz.

Simon bűvész volt, ki Samáriában nagy tekintélynek örvendett. Szép pénzt vett előre a köny-

nyen hívők zsebeiből. Azt hitték, hogy benne valami nagy isteni erő van. Hanem ő érezte legjobban, hogy az ő szemfényvesztése semmi az apostolok cselekedeteihez képest. Ha neki is akkora hatalma volna! Az tenné őt csak igazán nagygyá, tiszteltté s talán félelmetessé is. Hiúsága arra ösztönözte, hogy nem kimélve semmi áldozatot, megszerezze azt a hatalmat, azokat az előnyöket, melyeket csak a hit jutalmául szokott adni az Isten. Nagy összeg pénzzel akarta megvesztegetni az apostolokat, de azok pénzével együtt megátkozták őt. (Ap. esel. 8, 9—24.)

Az ember rettenetes elfajulását, erkölcsi sülyedését mi sem mutatja jobban, mintha hitvány érdekekért, olesó hiúságból, múltó dicsőségért a legszentebbet is áruba bocsátja, s a mi a nemes lelkek legnagyobb kincse, az ég kegyelmi áldása, piacra viszi a vallást, a hitet!

Mert csakugyan az a legnagyobb kincs, mely a nyomorultat vigasztalja, az elesettet felemeli. Azt a bűnös asszonyt, kit vétkeinek tenger sokasága miatt került minden ember, ez a hit vezette Jézushoz, ez készítette, hogy könnyeivel mossa, hajával szárítsa az Üdvözítő lábait. S hitének jutalma lelke javulása, szívének békéje, bűneinek bocsánata. (Lukács 7, 36—50.)

A hit békességet szerez, a hit nemesít, mert a bűnnek a hitelenség a melegágya.

De az a legnagyobb baj, hogy sokan, legtöbben igen hamar meglankadnak a hitben, azért nem juthatnak óhajtott sikerre. Célhoz csak az állhatatos kitartás vezet.

Jézus Tirus és Sidon határaiba is elvetődött. Hire mindenüvé elhatott már, hiva, a merre csak járt, mindenütt akadt. A pogányok e tartományából most is egy asszony közeleg Jézus felé. Hallotta, hogy jön, eléje siet. Már messziről könyörögve kiált: „Könyörülj rajtam Uram, Dávid fia, az én leányom az ördögtől gonoszúl gyötretik.”

A nyomoruság el szokta az embert vezetni az Istenhez, s van-e nagyobb fájdalom, mint az anyaszív fájdalma, midőn gyermekéért kell aggodnia?!

Bizalommal jött, jót várt és ime, az Úr mit sem felel, megy tovább szótlantul. Megdöbbenve függeszti rá szemeit. Tévedt volna talán, nem ez volna az a megígért Messiás?

Maguk a tanítványok sem tudják mire vélni a dolgot. Nem akarna segíteni az Úr? Az nem lehet. Talán nem hallotta jól a kérést. Ők veszik hát fel az asszony ügyét, s „kérlik őt, mondván, bocsásd el őt, mert utánunk kiált.”

A tanítványok és az asszony aggódva lesik Jézus ajkairól a megváltó ígét. És az Úr szól: „Nem bocsáttattam én, hanem az Izrael elveszett juhaihoz.” Kegyetlen szavak! Tehát leánya számára nincs mentség. Az isteni szeretet sem igazi tehát, még az is válogat zsidó s pogány között. Mit is

kérje többé, elég volt látni, megismerni a — zsidók Messiasát.

De mi lesz a leánykájából s mi lesz aztán belőle?! És az anya, az édes anya újból az Úr után szalad s térdre hullva kéri szóval, tekintettel: „Uram, légy segítségül nekem!”

Ha az előbbi felelet keserű volt, keserűbbet kell most hallania. Nehéz volt a próba, de még nem legnehezebb. Sértőn, megvetően, reményt hervasztva szól az Úr szava: „Nem jó a fiaknak kenyerüket elvenni és az ebeknek vetni.” Irtózatosszavak, ugyan ki tudná békén elviselni!

Az az édes anya, ki nem a szavakból, hanem a szemekből olvasott, tudja, érzi jól, hogy nehéz a próba, tudja, tapasztalja, hogy az Isten sokszor nehéz próbákat mér és éppen a legerősebb hitre, de tudja azt is, hogy még sujtolva is a kegyelem Istene marad. Hitében nem csüggedve feleli: „Úgy van Uram, mert a kölykök a morzsalékokkal élnek, melyek hullanak az ő Uruknek asztaláról.” A kegyelem egész gazdaságára nem tart igényt, nem formál jogot, az Úr tudja, kinek mi való, ő e kegyelemnek csak egyetlen kis morzsájára vágyik, annak birtokában is boldognak érzi magát.

Boldog is lett, mert a kemény próbát kiállotta és meghallhatta az Úrnak kegyelmi szavát: „Óh asszony, nagy a te hited, legyen a te kívánságod szerint! És meggyógyult az ő leánya azon szempillantásban.” (Máté 15, 21—28.)

Ha minden anya ilyen erőt hordana a szívében, ilyen erős hitet oltana gyermekébe, de boldog volna akkor egyes ember, család, egyház, társadalom!

Mert minden jó a hitben gyökerezik.

Örömeinket, bánatunkat megszenteli, jó-rossz napokban egyaránt az Istenhez vezérel, gondot feledtet, örömet nemesít, fájdalmat oszlat, boldogságot nevel, indulatot lohaszt, szeretetet kelt, részvétet fakaszt, jóra vezérel és a rosztól óv, főlemel, megáld és üdvözít.

E szent hitnek igaz valóságát, egész teljességét a hit fejedelmében, a Krisztusban láthatjuk. Az ő egész csodálatos szent élete hitelet. Őt kell tehát elsajátítanunk, vele kell egyesülnünk, ha a földön és földön túl egyaránt boldogító hitet meg akarjuk szerezni, hogy éljünk többé ne mi, hanem a Krisztus éljen mibennünk, (Gal. 2, 20), lévén bennünk ugyanazon érzület, mely volt a Jézus Krisztusban, (Philippi 2, 5). mert csak azoknak nincsen semmi kárhoztatásuk, kik a Jézus Krisztusban vannak. (Róm. 8, 1.)

S ki hitének tárgyát meg akarja találni, ki az Istennel való teljes életközösség megvalósítására komolyan törekszik, az előtt nincs akadály, s ha van, legyőzi azt és nem botlik el benne.

Egykor a bethlehemi csillag, a hitnek csillaga volt vezére a tudósoknak, hatalmasoknak úgy, mint a szegény pásztorembereknek. (Lukács 2, Máté 2.)

Ma is a bethlehemi csillag vezeti közös célra azokat, kiknek vágyuk közös és hitük jutalmát egyaránt a Krisztustól várják és remélik.

A hitnek e csillaga ma is ragyog. Most éppen ott fénylik a Golgotha felett. A hit fejedelmét látjuk ott a kínos keresztfán. E ránk következő nagy és szent napokban függesztjük oda szemünket: a boldogító kereszt és a diadalmas sir egyaránt hitet kelt és hitet nevel. De ne annak megrendítő fensége, sem ne ennek csodája legyen hitünk alapja, hanem egyesüljünk egész lelkünkkel a hit fejedelmével: a Krisztussal, és legyen a mi hitünk valóban élő: új élet forrása!

RAFFAY SÁNDOR.
theol. akadémiai tanár.

BELFÖLD.

Egyházlátogatás Rév-Komáromban. Dr. Baltik Frigyes dunáninneni püspök m. hó 11-én érkezett Rév-Komáromba az ottani evangélikus egyház meglátogatására. Fogadására megjelent a pályaudvaron Komárom szab. kir. város tanácsa, a szabadságon levő polgármester helyettesével: Farkas Géza tanácsnokkal élén, továbbá az egész evangélikus gyülekezet. Lelkes éljenzés fogadta az apostoli lelkű püspököt, mikor kíséretével: dr. Nagy Vilmos kir. tanácsos felügyelővel, Hering Lajos fejr-komáromi esperessel s Horváth Sándor velegi lelkész, e. m. jegyzővel szállt vonatáról. Komárom szab. kir. város nevében Farkas Géza tanácsos, a rév-komáromi evang. egyház nevében pedig Kirchne Mihály helyettes felügyelő üdvözölte őt. A szives válaszok után hosszú kocsisorban kísértük főpásztorunkat szállására dr. Nagy Vilmos kir. körjegyző házához. A menetet a város rendőrfőkapitánya nyitotta meg, utánna a püspök Csetke Béla egyháztag pompás négyes fogatán, követve a kocsiknak beláthatlan sokaságától, a város lobogó-diszt öltött utczáin keresztül. Kevéssel a püspök után érkezett Laszkáry Gyula egyházkerületi felügyelő, a ki szintén meg akart ismerkedni Komárom szab. kir. városi gyülekezetünkkel s báró Solymosy Ödön fejr-komáromi felügyelő, a ki helyett eddig dr. Nagy Vilmos kir. tan. komáromi felügyelő kísérté egyházlátogatási útjában a főpásztort.

Dr. Baltik Frigyes úr, a dunáninneni kerület püspöke f. év június 13-ikán d. u. látogatta meg a száki ev. gyülekezetet. Kiséretében voltak br. Solymosy Ödön egyházmegyei felügyelő, Hering Lajos esperes, Horváth Sándor egyházmegyei jegyző, Konkoly Thege Lajos főszolgabíró, Steinmetz Lajos járási aljegyző,

Szebik Gyula körjegyző és még többen az intelligens osztályhoz tartozók. Főtisztelendő püspök urat Szendrőről jövet a határon a száki gyülekezet küldöttsége fogadta, a honnan a bandérium által kísérve vonult be Szákra. A falu végén, hol diszkapu volt felállítva, nagyszámú közönség éljenzéssel fogadta. A paplak udvarán, mely már akkor tömve volt nemcsak a mi hiveinkkel, hanem más vallásbeliekkel is, fehér ruhába öltözött leányok képeztek sorfalat. Itt Nehiba Lajos helybeli lelkész, a presbyterium élén üdvözölte a püspök urat. Rá néhány percze következtek a küldöttségek tisztelgésai, jelen volt az ev. presbyterium és iskolaszék tagjai, a róm. kath. iskolaszék, a községi előljáráóság és képviselőtestület. Majd megtartatott a templomban a presbyterialis gyűlés. A visitationális jegyzőkönyv felolvasása után, annak egyes főbb pontjai tárgyalattak. A gyűlés után megtekintette a püspök úr az iskolákat s a töltbi egyházi épületeket, s örömeinek adott kifejezést, hogy azok oly tiszták és rendben vannak. Másnap, június 14-én, már kora reggel ünnepi diszt öltött az egész község. A lelkészlaktól virágokkal behintett úton vonult a püspök úr reggeli 9 órakor a templomba. Buzgó ének, sz. ige olvasása és ima után a helybeli lelkész Mék. ev. 1. 14—15. alapján megtartá az ünnepi szent beszédet. Ezek után püspök úr lépett az oltár elé és szép beszédet intézett a gyülekezetéhez, buzdítván azt a hitbeli állhatatosságra s Krisztus evangéliumához való hű és tántoríthatatlan ragaszkodásra, buzgó ima után megáldá azt. Az isteni tisztelet után megtartatott a közgyűlés, melyen a visitationális jegyzőkönyv felolvasása után püspök úr abbéli örömeinek adott kifejezést, hogy talált itt hitbuzgóságot, áldozatkészséget s mindenek szép rendben és ékesen folynak. Ezzel az ünnepélyes közgyűlés be lett fejezve.

Dr. Baltik Frigyes, a dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerület püspöke, a főrendiház tagja, a II. oszt. vaskoronarend tulajdonosa stb. m. hó 18-án érkezett Székesfehérvárról Tordásra. Kiséretében voltak báró S o l y m o s y Ödön, a fehér-komáromi egyházmegye felügyelője, Hering Lajos u. a. egyházmegye esperese, Horváth Sándor u. a. egyházmegye jegyzője. Délután 7 órakor érkezett meg Mártonvásár állomásra, a hol a vaáli járás főbírója Sz ú c s Jenő fogadta. Tordásra érkezve, a gyülekezet lelkésze Jankó Dániel üdvözölte s fogadta a gyülekezet nevében az érkezőket, kifejezve röviden ama nagy örömet, melyet érez a gyülekezet a püspök úr megjelenése alkalmával. Néhány perczig tartó nyugalom után, közgyűlést hívott össze a püspök úr, hogy tudomást szerezzen magának a gyülekezet állapotáról s az isteni tisztelet lefolyásáról. Több vitás kérdés felléptével, nem a legesendesebben folyt le a gyűlés, azonban a püspök úr bölcs intézkedésével s eljá-

rásával, igazi salomoni ítéletet hozott mindenben, meghallgatva minden kérést és sérelmet. Másnap ünnepi istentisztelet volt a zsúfoltig megtelt templomban, melynek lefolyása röviden a következőképen ment végbe: Néhány ének vers után Horváth Sándor lelkész mondotta az oltári imát s ennek befejezése után az oltári szent leczkét olvasta fel. Ezután néhány ének vers után a helybeli lelkész, Luk. 24. 44—48 alapján, tartott épületes beszédet, melynek felosztása: Minden hívó keresztyénnek kell, hogy bizonyosságot tegyen Jézus Krisztusról, az ő drága megváltójáról:

Arra kötelezi az Úr,
Arra serkenti saját szive,
Arra képesíti őt a szentlélek ereje.

A beszéd után a püspök úr néhány buzdító s kérő szót intézett a gyülekezetéhez, intve azt a szeretet és békére, mert csak ez képezi alapját az Istenben való hitnek, egyedül ez által tesznek bizonyosságot Krisztusról. A megható szavak után felolvastatott a Rendtartás kérdései nyomán szerkesztett egyházlátogatási jegyzőkönyv, melynek aláírása végett délután presbyteri gyűlés hivatott össze. A gyűlés után a püspök úr búcsut vett a gyülekezettől s Gyuróra ment, mely az utolsó egyház volt egyházlátogatási útjában. Az egyház tagjai közül igen sokan már az uton várták, azonban legnagyobbbrészt a lelkészlak udvarán gyülekeztek össze, lelkes éljennel fogadva a főpásztort. Binder Adolf lelkész, az egyházfelügyelő dr. Piger Adolf ügyvéd, Kulcsár N. járásbíró a presbyterium élén fogadta az érkezőket. A püspök úr a gyülekezet állapotának megvizsgálása után dicsérőleg és a legnagyobb meglepéssel nyilatkozott a szegény egyház felett, s egyszersmind kinyilatkoztatta, hogy a gyűl. segélyezését s pártolását szíven hordja. 20-án vett búcsut végleg a fehér-komáromi egyházmegyétől, köszönetét fejezve ki mindazoknak, kik ezen útjában hűséges kísérői voltak. A gyurói gyűl., de egyúttal a fehér-komáromi egyházmegye nevében köszönetet mondott s búcsut vett a püspök úrtól, dr. Piger Adolf ügyvéd s ntű Binder Adolf gyurói lelkész, 7 órakor indult el a vonat, s vele magával vive azt, kit a legnagyobb örömmérettel fogadtunk, kinek jelenlétén örültünk, kinek szavai gyógyító balsamként hatottak sziveinkre. Kísérje áldás munkáját.

Püspöki látogatás Ondódon és Velegen. M. hó 25-én d. u. érkezett meg dr. Baltik Frigyes a dunáninneni egyházkerület püspöke Bokodról Ondódra. A határnál az ondódi hivek sok kocsival és bandériummal várták szeretett főpásztorukat és kimondhatatlan örömmel kísérték egyházközségükbe. A falu bejáratánál csinos diszkapu volt felállítva és két oldalt fehérruhás leányok képeztek

sorfolat. A paplak udvarán a helybeli lelkész és az egyház gondnoka üdvözölték a püspök urat, megelőzőleg az iskolás gyermekek az „Erős vár a mi Istenünk“-et énekelték. Nem sok időt engedett magának szeretett főpásztorunk a pihenésre, mert már 5 órakor a presbýteri gyűlésen elnökölt, melyen a visitationális jegyzőkönyv főpontjaiban megbeszéltetett. Másnap reggel ünnepélyes istentisztelet tartatott. A helybeli lelkész Kol. 3. 1—4. alapján a hívő keresztyén Krisztus nyomdokán való életéről mondott szent beszédet, közben az egyszerű földművelőkből álló férfikar szép énekével nagyban emelte az áhítatosságot. Azután püspök urunk, Hering esperes és Horváth egyhm. jegyző urakkal lépett az oltár elé és szívhöz szóló, hitet erősítő beszédet intézett a gyülekezethez magyar- és német nyelven. Az istentisztelet után tartatott meg az egyházi közgyűlés, melyen kimondatott, hogy az egyházban azontúl bűnbánó nap is tartassék, továbbá, hogy oltári biblia szereztessék be. A közgyűlés után a járási főszolgabíró és a községi előjáróság tisztelgett a püspök úrnál. Fájdalom, csakhamar ütött a válás órája, a hívek nagy számban egybegyűltek, noha épen most van a legsürgősebb munkaidő, mégis mindegyik még egyszer akarta látni azt, a ki néhány órai itt időzése alatt atyai intéseivel és buzdításaival a szíveket megnyerte. Velegen ő főtisztelendősége hasonlóan, mint Ondódon, szívből jövő örömmel fogadtatott. Az egyházközség minden ügye rendben találtatott, mi felett a püspök úr őszinte örömét és elismerését fejezte ki úgy az egyház híveinek, mint különösen derék lelkészüknek Horváth Sándornak. Itt kiemelendő, hogy br. Solyomay Ödön egyházmegyei felügyelő, ki nagy buzgalommal kísérte a püspök urat visitationális körútján, egyszersmind nemes szívének szép tanújelét adta, midőn a velegi egyháznak 50 frtot ajándékozott a legszükségesebb szent edények beszerzésére. Velegről szeretett főpásztorunk Fejérvárra távozott.

A szülők figyelmebe. Péntek Ferencz fővárosi ref. vallásnár, a „Szabad Sajtó“ című protestáns lap szerkesztője, arról értesít bennünket, hogy szeptember elsejére Budapestre, egy, a szerényebb igényeknek megfelelő internátust nyit, melybe alsóbb osztályos növendéket: 350 frt, felsőbb osztályos növendéket: 400 frt évi fizetés mellett vesz fel. A jelentkezés határideje július hónap vége. Ajánljuk ezt a vállalatot azoknak a szülőknek a figyelmebe, kik gyermekeiket a fővárosban óhajtják neveltetni.

Kilencszáz válópör. A budapesti kir. törvényszéken — mint az Ügyvédek Lapja írja — jelenleg nem kevesebb, mint 900 válópör van folyamatban. Eddig a válópöröket két bíró intézte el, akiknek nem is osztottak ki más ügyeket. Most azonban, hogy a válópörök annyira fölszaporodtak, Horváth Ferencz dr. elnök intézkedett, hogy

még két bíró bizassék meg a válópörök referálásával.

Az erdélyi ev. ref. püspök évi jelentéséből kitűnik, hogy ott az egyházi áldást nem minden esetben veszik igénybe; vegyes házasságoknál a felek nagyobb részben a más felekezet lelkészéhez fordulnak, különösen a római katolikusok fejtenek ki e téren nagy buzgóságot.

A zalai ág. hitvall. evang. egyházmegye f. évi június 23-án Alsó-Dörgicsén Czuppon Sándor esperes és Ihász Lajos egyhm. felügyelő urak elnökléte mellett tartotta meg az összesereglett hívek általános érdeklődésével igen népes rendes évi közgyűlését. Nyíró Károly helybeli lelkésznek áhítatra keltő szép imája s a híveknek a kellemes hangú fiszharmoniummal vezetett buzgó éneklése után az elnöklő esperes szép, eszmékben gazdag, velős és tartalmas megnyitója után az egyházmegyei felügyelő veszi át a szót s prot. egyházunk minden rendű és rangú tagjainak figyelmét felhívja a válságos és nehéz időkre, melyekben úgy egyházunknak, mint a testvér református egyháznak az „ecclesia militans“ szerepe jutott, midőn mindkettőnek összes defensiv erőire szüksége van, hogy a számtalan alakban, majd kívülről, majd belülről támadó ellenség ellenében megállhasson. Miért is nem tudja eléggé hangsúlyozni a két testvéregyháznak s minden egyes hívőknek összetartó, vállvetett munkásságát és együttműködését; a két egyház érdeke, valamint közös volt a múltban, úgy a jelen és jövőben is a legaktuálisabb kérdései között a szükséges összhang kell, hogy meg legyen, mert midőn közös célra tör mindegyik, a munka is kell, hogy közös erővel történjék. Majd Tóth Gyula lelépett esperes terjeszti elő négy hónapi esperességéről jelentését s ennek folytatásaképpen Czuppon Sándor esperes ecseteli az egyházmegyének kormányzásában s az egyes egyházközségek kebelében előfordult eseményeket és nevezetesebb mozzanatokat. Mindkét jelentés kiterjeszkedik az egyházmegye összes ügyeire s kimerítően tárgyalva felöleli az adminisztráció, a pénzügy, tanügy, gyámintézet és gyámolda egyházmegyénket érdeklő kérdéseit. Behatóan tárgyalta a közgyűlés a gazdag program egyes pontjait s alaposan megvitatta a számvevőszék, tanügyi bizottság jelentései kapesán szőnyegre került kérdéseket. A kérvények letárgyalása után többrendbeli indítvány került napirendre, nevezetesen: a tanítóknak kántóri minőségük után őket joggal megillető nyugdíjnak kérdése tárgyában egy emlékiratot terjeszt a tanítói kar az egyházmegyére és a kerületre. Glaufer Pálnak az egyet. nyugdíjintézetre vonatkozó javaslata többek hozzászólása után elfogadtatott. Végül általános érdeklődés és figyelem közt hallgatta meg a közgyűlés az elnökségnek írásban beterjesztett terjedelmes indítványát, mely egyházunknak ez időszerint legvitáli-

sabb érdekei körül forog, midőn az egyházközségek terheinek megkönnyítését s a lelkészi fizetések rendezésének kérdését tárgyalja, körültekintő alaposítással vázolván benne közegyházunknak jövő biztató képét. Az indítvány cardinális pontját képezi a 600,000 frt államsegély, a papi fizetéseknek 3 fokozatú osztály szerint való rendezésére. A földbirtok élvezete, mint lelkészi fizetés, vonassék meg a lelkészekről, ezek a földek bérbeadás által hasznosíttassanak, vagy eladva, értékek tőkésíttessék s az így befolyó jövedelem a hivekre kirótt s állami adójuk bizonyos %-nak megfelelő hozzájárulási összeggel együtt egy országos bizottság felügyelete mellett kezeltessek. Ezen indítványnak memorandumszerű kidolgozására a közgyűlés felkéri az elnökséget s Magyar Miklós egyhm. jegyzőt. Munkálatuk alapos indokolással együtt felterjesztvén az egyházkerületi közgyűlésre. A gyűlés berekesztése előtt a felügyelő, miután mandátuma letelt, állását az egyházmegye rendelkezésére bocsátja; a tiszteletnek és határtalan szeretetnek kitörő, lelkes szavaival ismeri el a közgyűlés Iház Lajosnak felejthetlen érdemeit, melyek nevét és érdemeit egyházmegyénk annalesében megörökítik s biztositja őt, hogy az egyházmegye összes hiveinek szíve-lelke az ő nevéhez van forrva és csak vele, a kipróbált derék vezérrel lehet egyházmegyénk jövőjét biztosítva látni. miért is, midőn bizalmát osztatlanul előlegezné, kéri őt, hogy egyházmegyénk kormányrúdjá mellett évek óta bölcseséggel és ügyszeretettel betöltött helyét továbbra is megtartani kegyeskedjék. A közgyűlést az esperes magasröptű imája végezte be. Még megemlítjük, hogy a közgyűlés előtt gyámintézeti gyűlés is tartatott, melyen több választás ejtetett meg s kérvényező szegény egyházközségek és egyházi tisztviselők kérvényei intéztettek el.

Jegyzőkönyv, mely felvételét Léván, 1897. évi április hó 27-én, a barsi ág. hitv. ev. egyházmegye törvényszékének, mint a dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerületi törvényszék B.-Gyarmaton 1896. évi december 15-én 3/1896. sz. a. hozott határozata által a trencsényi ág. hitv. ev. egyházmegyei helyettes elnökség ügyének elbírálásával megbízott bíróságnak, Raab Károly főesperes és Kosztolányi Sándor egyházmegyei felügyelő, egyházmegyei törvényszéki elnökök ikerelnöklete mellett a lévai ág. hitv. ev. egyház iskolatermében tartott ülésében. — Jelen vannak: az elnökségen kívül dr. Kaszaniczky Kálmán lévai ügyvéd, kirendelt ügyész, Spengel Sándor aranyos-maróthi törvényszéki bíró, vizsgáló-biztos. Belcsák László lévai kir. közjegyző előadó bíró, Liptay András fakóvezekényi lelkész. Pazár Károly lévai áll. képezdei tanár és Bándy Endre lévai lelkész egyházmegyei törvényszéki bírák, utóbbi, mint jegyző-helyettes. — Tárgy: a dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerületi törvényszék

által B.-Gyarmaton 1896. évi december 15-én 3/896. sz. a. hozott határozattal fegyelmi eljárás alá vont dr. Minich Jaroszlav bazini ügyvéd, mint trencsényi egyházmegyei másodfelügyelő, Varga János ksinnai lelkész, mint gyűlési korelnök és Krizsan Zsigmond sztankóczi lelkész, mint trencsényi egyházmegyei jegyző és helyettes esperes fegyelmi ügye. — 1. Az elnökség az ülést $\frac{3}{4}$ 11 órakor megnyitván, konstatálja, hogy a szabályszerűleg behívott bírák megjelentek, a jegyző pedig kimentette távolmaradását. Az elnökség a jegyzői teendők végzésével alulírottat megbízván, a törvényszéket megalakultnak jelenti ki. — 2. Az elnökség bejelenti, miszerint az előleges intézkedések megtétettek; nevezetesen a vizsgáló biztos eljárás megbízásában, a közvádoló betérjesztett vádindítványára vádlottak Varga János kivételével beidézettek, miről a felmutatott kézbesítési iven tanúskodnak. Konstatálja továbbá az elnökség, hogy a vádlottak egyike sem jelent meg s közülök Krizsan Zsigmond betegségével indokolta elmaradását. — A törvényszék mind ezen bejelentéseket tudomásul veszi, a tárgyalást Krizsan Zsigmond levele daczára megtartja, mert nevezett betegségét orvosi bizonyítvánnyal nem indokolta s a tárgyalás elhalasztását maga sem kérte. — 3. Most az előadó veszi át a szót s a peres ügyet alaposan ismerteti. — 4. Az előadó szavainak elhangzása után a közvádoló terjeszti be vádindítványát. — 5. Ezek után a törvényszék zárt üléssé alakul át, melyen az előadó előterjeszti ítélettervezetét s annak indokait. Az ítélettervezet meghallgatása és rövid eszmecsere után az elnökség elrendelte a szavazást. Először Liptay András, majd Pazár Károly szavazott s mindkettő elfogadta az előadónak javaslatát, melyhez az elnökség is egyértelemmel hozzájárult. A bíróság tehát egyhangulag következő ítéletet hozott: 1. Varga János ksinnai lelkészre vonatkozólag az eljárást megszünteti. — 2. Dr. Minich Jaroszlav trencsényi egyházmegyei másodfelügyelőt az E. A. 324. §. c), d), g) és i) pontjaiban megjelölt egyházi vétségek elkövetésében bűnösnek találja s ezért, arra való tekintettel, hogy a vizsgálat folyamán hivatalos állásáról lemondott, a 326. §. d) pontja alapján minden egyházi és iskolai hivatal viselésére képtelenné nyilvánítja. — 3. Krizsan Zsigmond kis-sztankóczi lelkészt, a trencsényi egyházmegye jegyzőjét és helyettes esperesét, az egyház alkotmány 324. §. c) és d) pontjában megjelölt egyházi vétségek elkövetésében bűnösnek találja s ezért, — a hivataltól való felfüggesztés egyidejű kimondása mellett — egyházmegyei jegyzői és helyettes esperesi hivatalától a 326. §. c) pontja és 391. §. 2-ik bekezdése alapján elmozdítja. — 4. Dr. Minich Jaroszlav és Krizsan Zsigmond vádlottakat az ezennel egyszázhatvannégy forint 45 kraj-

czárban (164 frt 45 kr.) megállapított eljárási költségeknek 15 nap s végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére egyetemlegesen kötelezi. — 5. A Thurzó Dániel által Hilbert Emil egyházmegyei világi jegyző, mint a trencsényi egyházközség jegyzője ellen még 1896. évi június 25-én kért fegyelmi vizsgálatnak Zoch Pál volt esperes és Krizsan Zsigmond helyettes esperes által elmulasztott megindítása iránt, arra való tekintettel, hogy a trencsényi egyházmegyének jelenleg elnöksége nincs, az egyházközség 359. és 361-ik §-ai nyomán a dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerület elnökségét keresi meg, hova, a Krizsan Zsigmondra nézve kimondott felfüggesztésre való tekintettel is, az ügyiratokat még a jelen ítélet jogerőre emelkedése előtt sürgősen átteszi. — Indokok. Ámbár Varga János a szeptember 9-iki egyházmegyei gyűlésen, mint korelnök az egyházi elnöki széket elfoglalta, a vizsgálatból kitűnt, hogy ő a megnyitó és berekesztő imák elmondásán kívül a gyűlés vezetésében egyéb részt nem vett. — Saját nyilatkozata, a vádlottak nyilatkozatai, a tanúk vallomása azon föltevésre jogosítanak, hogy ő, a 78 éves aggyasztán és siket létere a gyűlés mozzanatait kellőleg nem észlelhette, s ha e feltevés meg nem állana is, miután a gyűlési jegyzőkönyvet nem írta alá, okszerűen következtethető, hogy elnöktársa eljárását nem tette magáévá, a törvénybe ütköző határozatok hozatalában cselekvőleg részt nem vett, sőt azokhoz hallgatólag sem járult. Az ellene is mint társelnök ellen megindított fegyelmi eljárást tehát, büntetendő cselekmény nem léteben, meg kell szüntetni. — Dr. Minich Jaroslav, a trencsényi egyházmegye másodfelügyelője, a bíróságnak a vizsgálati adatok és bizonyítékok szabad mérlegelése útján szerzett meggyőződése szerint: a) megszegte az alkotmány 84. §-át, mely azt rendeli, hogy a közgyűlést összehívó levélben a közgyűlés főbb tárgyai megjelölendők, midőn az 1896. aug. 12-én kelt meghívót Krizsan Zsigmond helyettes esperessel együtt kibocsátotta, a nélkül, hogy az ott közlött tárgysorozatba a kerületi gyűlésre küldendő képviselők választását, — mely az egyházmegyei közgyűlés egyik legfontosabb s az alkotmány 87. §. g) pontjában külön is kiemelt jogát és kötelességét képezi, — felvette vagy felvettette volna, holott ezen kötelességére a kerületi elnökség 2166. sz. leirata által közvetlen megelőzőleg figyelmeztetve lett; ez által az alkotmány 324. §. c) pontjában foglalt szándékos törvényszegés és a d) pontban foglalt szándékos kötelességmulasztás vétségeit követte el. A szándékosság indokolása ide vonatkozólag is az alább f) pontban található; — b) nem teljesítette elnöki kötelességét, a mikor kísérletet sem tett megakadályozni, hogy a szeptember 9-iki gyűlés törvényes hatáskörén túlterjeszkedő határozatot ne hozzon

és jegyzőkönyvbe ne vétessen, sőt, miután sem a jegyzőkönyv nem említi, sem az eskü alatt kihallgatott tanúk nem tudnak róla, hogy az elített tisztviselőket ünneplő II. határozatot a gyűlés valamelyik tagja által tett indítvány előzte volna meg. azt ellenben hárman vallják, hogy az elnök a határozatot nyomban kimondotta, a jegyzőkönyv szerkesztője pedig Krizsan Zsigmond vádlott határozottan kijelenti (18. sz. 9. kp.), hogy ezt a határozatot „dr. Minich Jaroslav javaslata szerint“ szövegezte, kétséget nem szenved, hogy ezen határozat nem a közgyűlés akarátának szabályos módon létrejött megnyilatkozása, hanem dr. Minich Jaroslav műve, a ki tehát nem csupán elnöki kötelességét mulasztotta el teljesíteni, hanem egyenesen ő maga volt az, a ki az állam büntető törvénye, az 1878. V. t. cz. 174. §-a szavai szerint: „a törvény által büntettnak vagy vétségnek nyilvánított cselekményt, valamely gyűlekezeten nyilvánosan magasztal vagy valamely büntett vagy vétség elkövetőjét annak elkövetése miatt azon módon földicséri, vagy nyilvánosan kitünteti,“ nem a trencsényi egyházmegyei közgyűlés, hanem annak hivatalánál fogva elnöke dr. Minich Jaroslav másodfelügyelő volt az, a ki Zoch Pál esperesnek és Dohnányi Lajos felügyelőnek bírói ítélettel vétségnek nyilvánított eljárását magáévá tette. azt a közgyűlésen magasztalta, a vétség elkövetőit annak elkövetése miatt feldicsérte, nyilvánosan kitüntette s nekik jegyzőkönyvi köszönetet szavazott s ez által elkövette az alkotmány 324. §. i) pontjában megállapított egyházi vétséget és az egyházi felsőség iránt való nagymérvű engedetlenségnek a 324. §. g) pontjában megállapított vétségét is; — c) a szeptember 9-iki gyűlés jegyzőkönyvének XVIII. pontja alatt előforduló tárgy t. i. a kerületre küldendő képviselők megválasztása körül való elnöki működése egész sorozatát foglalja magában a kötelesség mulasztások s hivatali visszaéléseknek: — hogy a rend fenntartása fölött nem öröködött, — hogy az e célra rendelkezésére álló eszközök (rendreutastítás, szöelvonás, hallgatóság csendre intése, kiutasítás) bármelyikének is igénybevétele nélkül az ülést felfüggesztette, — hogy az újból megnyitott ülésen nem fogott hozzá a képviselőválasztás cselekvényéhez, nem jelentette: kik tartoznak hivatalból menni a kerületi gyűlésre, nem hívta fel a gyűlés tagjait, hogy a megválasztandó, számszerint ennyi és ennyi képviselő személyére nézve tegyenek javaslatot, — hogy azokra nézve esetleg maga nem tett javaslatot, mihez joga volt s a mennyiben a gyűlés tagjai nem tették, azt neki magának megtennie kötelességében állott volna, — hogy e helyett az alkotmány 23. §-ra, a fősőbb hatósági határozatok végrehajtása s a tartozó engedelmisségre vonatkozó elnöki kötelességeire való tüntető hivatkozások között, a foko-

zódó, de csillapítani meg sem kísérlett izgatottság ürügye alatt az ülést feloszlatta, — hogy az általa ismételtén idézett 23. §. világos rendelete ellenére az ülés felfüggesztésének és felosztatásának okait s panaszát intézkedés végett a felsőbb egyházi hatóság elé nem terjesztette, — mindmegannyi vétség, mely az alkotmány 324. §. c) és d) pontjai alá tartozik; — d) az ügyiratoknál 8. sz. a. fekvő nyilatkozatában gúnyos párluzamot vonván püspöke és a saját eljárása közt, tiszteletlenséget követett el egyházi felsősége iránt (324. §. g) pont); — e) a vizsgálóbíróhoz intézett 19. sz. levelében megjelenését egyszersmindenkorra megtagadván s fegyelmi ügyét eleve üldözésnek, politikai tendentiosus pernek, törvényes bíróságát ellenségnek jelezvén, melynél igazságot nem találhat, ismét tiszteletlenséget és nagymérvű engedetlenséget tanúsított egyházi felsősége iránt; — f) mindezen vétkes cselekmények és mulasztások tervszerűleg összefüggenek s ennél fogva közös jellegük, a szándékosság, közvetlen céljok nem lehetett más, mint a kerületen való képviseltetést megghiúsítani, jogtalan és törvénytelen elégtételt adni Zoch Pálnak és Dohnányi Lajosnak és az általok képviselt, bennök személyesített s az egyház békéjét veszélyeztető irányzatnak; közvetett, további céljok: a szenvelgett vértanúság olcsó dicsősége; a benső rugó, az indító ok pedig — a bírónak ezt is kötelessége felkutatni — amaz államellenes törekvés, melynek fogalmát ez a szó fejezi ki: panslavismus. — Ez adja kezünkbe a lélektan segítségével a kulcsot ama rejtélyhez, hogy Minich Jaroslav, a jogtudor, az ügyvéd, a kiváló műveltségű ember, mint egyházmegyei másodfelügyelő, az egyházi vétségeknek ilyen halmazába temetkezhetett. — A bíróság magasabb szellemi képességeit, a törvényekben való hivatásos jártasságát és azt, hogy válság közepette vévén át az egyházmegye kormányzását, az átlagosnál nagyobb erély kifejtésére, példányszerű törvény tiszteletré és hivatali kötelességeinek kiváló hűség és lelkiismeretességgel való teljesítésére vállalt erkölcsi kötelezettséget, súlyosító körülményeknek tekintette. — A vétségek halmaza, a vádlott vétkes cselekvőségének azon súlyos következménye, hogy az egyházmegye alkotmányos jogai gyakorlatától, érdekei képviselésétől meg lett fosztva, egyházai és lelkészei pedig azon veszélynek kitéve, hogy a kerulettől és a kerület útján élvezett anyagi támogatástól elesnek, és a kiemelt súlyosító körülmények eléggé indokolják, hogy vádlott, ki a vizsgálat alatt hivataláról lemondott, a reá alkalmazható legsúlyosabb fegyelmi büntetéssel, egyházi és iskolai hivatalok viselésére való képtelenné nyilvánítással illetessék. — Krizsan Zsigmondot, mint helyettes esperest és mint egyházmegyei jegyzőt, a 324. §. c) és d) pontjaiban körülírt törvényszegés és kötelesség mulasztás

vétségei mindkét minőségben, azonfölül helyettes esperességi minőségében hivatalos kötelességeinek nagyobbmérvű elhanyagolása is terhelik. — Mindezek saját beismerése alapján állapíthatók meg. — Beismerte, hogy mint helyettes esperes az összehívó tárgysorozatából a kerületi gyűlésre küldendő képviselők választását szándékosan hagyta ki, mert az egyházmegye által e tárgyban előzőleg hozott határozatok behatása alatt állott. — Indító okai, célzatai nem lehettek mások, mint dr. Minich Jaroslavnak, kivel tudatosan, tervszerűleg működött közre abban, hogy az egyházmegye a kerületen képviselet nélkül maradjon. — Mint egyházmegyei jegyző is élt az alkalommal, hogy dr. Minichet törvénytelen eljárásában hűségesen támogassa s ezt az eljárást lehetőleg a törvényesség látszatával leplezze. — A hit alatt kihallgatott Riesz Károly lelkész, Michnay Albert egyházfelügyelő és Heinlein Emil helyettes lelkész vallomásaiból kitűnt, hogy a jegyzőkönyv II. és XVIII. pontjai, tehát épen azok, melyek az összes gyűlési határozatok megsemmisítését vonták maguk után, nem hű kifejezései a gyűlés akaratának; mert daczára, hogy a jegyzőkönyv II. pontja alatt foglaltakat minden felszólalás, vita és a gyűlés megkérdése nélkül csupán maga dr. Minich Jaroslav jelentette ki, úgy iktatta jegyzőkönyvbe azokat, mint a gyűlés közakarattal, egyházilag hozott határozatát. — Kitűnt, hogy a XVIII. pontban valótlanságok foglaltatnak, mert az többségről és a tanácskozás csendes vezetését lehetetlenítő izgatottságról tesz említést, holott szavazás nem történt, a kihallgatott Riesz Károly, Michnay Albert és Heinlein Emil pedig azt vallják, hogy a többség minden valószínűség szerint a képviselők küldése mellett lett volna, s azt állítják, hogy a zajt egyszerű elnöki rendreutasítással meg lehetett volna szüntetni. — Krizsan Zsigmond bevallja, hogy a II. pontot dr. Minich indítványa szerint szerkesztette, de arra már nem emlékszik, hogy a XVIII. pontot ki szerkesztette. — Mindezek kétségtelenné teszik, hogy jegyzői kötelességét nem végezte lelkiismeretesen, mert vagy készséges eszközül szolgált a törvénytelen ségek elkövetésére, vagy nagyon befolyásoltatni hagyta magát. — Az előzmények nem hagynak fenn kétséget, hogy az alternatívának melyik része áll. — Mint helyettes esperes következő esetekben hanyagolta el hivatalos kötelességeit: — a) a kerületi törvényszék fegyelmi eljárást rendelő határozatát, melyet neki a püspök 1896. decz. 23-án dr. Minich Jaroslavnak és Varga Jánosnak leendő kézbesítés végett leküldött, csak febr. 20, illetve 22-ikén s csak a püspöktől jött megintó levél vétele után szolgáltatta kézhez; — b) Thurzó Dániel egyházmegyei ellenőrt az egyházmegyei közgyűlésnek hivatalból tagját, a közgyűlésekre meg nem hívta;

— c) a Hilbert Emil trencsényi egyházközségi jegyző ellen 1896. július 25-én átvett fegyelmi panaszra semmiféle intézkedést nem tett; — d) a lelkészi jövedelmek összeírását az egyházmegyei gyűlési meghívó levél tárgysorozatába fel nem vette; — e) indokolatlanul elodázta s hátráltatta az egyházmegyei és a trencsényi egyházközségi alapítványok és pénzkezelés megvizsgálását az által, hogy az egyházmegyei ellenőr által még 1896. június 25-én sürgősen kért kimutatásokat és megbízó levelet hónapokon át ki nem adta. — Enyhítő körülménynek tekinti a bíróság vádlott fiatal korát és Dohnányi Lajossal való szorosabb családi összeköttetését s az utóbbi által reá gyakorolt nagy befolyást. — Mindamellett is vétségei és mulasztásai oly természetűek, melyek őt úgy az egyházmegyei jegyzői állásra, főleg azonban az egyházmegye kormányzására megbízhatóság hiányában alkalmatlanná és érdemtelenné teszik, miért is őt a 326. §. c) pontja alapján hivatalától elmozdítani s egyúttal felfüggesztését is kimondani kellett. — A Hilbert Emil trencsényi jegyző elleni fegyelmi panasz ügyében ez a törvényszék, mint kiküldött bíróság, az átruházott hatáskör korlátolt természeténél fogva tovább nem mehet, mint hogy megkeresse az eljárás megindítása végett az arra hivatott hatóságot. — Ezek után a törvényszék nyilvános ülésre alakulván át, az elnökség az ítéletet kihirdette s az ülést berekesztette. — Km.

Az eperjesi collegium június hó 29-ikén a főiskola disztermében igazgató választmányi ülést tartott, a melyen Dr. Schmidt Gyula coll. felügyelő s Chotvács Endre főesperes elnökölt. Határozataiból kiemeljük a következőket: Coll. igazgatónak a tanári kar csaknem egyhangú ajánlatára egyhangúlag újból Dr. Szilávik Mátyás theol. tanár s lapunk munkatársa választott. Hálás elismerést és köszönetet szavazott dr. Duka Tivadar londoni főorvosnak immár be is fizetett 1000 frtnyi ösztöndíj alapítványért; megválasztotta Slajchó Mihályt a preparandiai, Mikler K. drt a jogakadémiai, Frenyó Lajos káplánt a theologiai s Gömörly János és Bogsch tanárjelölteket a főgymn. tanzsékekre s Perényi Vilmost ideigl. helyettes minőségben 2 évre preparandiai igazgatónak. Részben rendezte a középiskolai tanári fizetéseket s kilátásba helyezte a korpótlékok végleges rendezését is. A preparandiai tanképesítő vizsgálatokon buzgó püspökünk: Zelenka Pál is megjelent, kit aztán Csiskó János kassai lelkész helyettesített az elnöklésben. Az éretts. vizsgálatokon június hó 17 és 18-ik napján Csiskó János kassai lelkész képviselte az egyházközséget, dr. Petz Gedeon egyet. tanár pedig a kormányt.

KÜLFÖLD.

Neumarktl (Krajna) községben 50 német kath. család lépett át az evang. egyházba a szlovén kath. lelkészeknek német-üldöző tevékenysége miatt. Magyarországon a magyar g. katolikusok — türik az üldözést.

Abbaziában máj. 2-án a gyógyteremben evang. isteniszteletet tartottak, az éneket harmoniummal a román királyné vezette ez alkalommal is, mint már többször tette. — Imaházat szándékoznak ott építeni.

IRODALOM.

A Magyar Hirlap — Szerkeszti: Fenyő Sándor, főszerkesztő: Horváth Gyula — tizenötödik félévét kezdi július eisején. Ez idő alatt sok harczt állott ki és sok diadalt ért el. De most, a legutóbbi időben is, amikor nevezetes politikai és társadalmi akciók folytak az országban, ez a függetlenül álló és csupán közönségére támaszkodó újság, elől járt, mint az alkotmány, a népszabadság, a magyar kultúra legéberebb öre. Az ő határozott fellépésének köszönhető a hirhedt 35. §. visszavonása és ő serkentette elszánt harcra a képviselőház ellenzékét a sajtószabadságot megnyirbáló 16. §. ellen. És a Magyar Hirlap küzdött és küzd első sorban a magyar főváros magyarsága, a nemzeti művelődés egysége és ereje érdekében is. Lehetetlenné tette mindenkorra a német színházat Budapesten; elkeseredett, talán kiméletlen, de czéltudatos és sikeres volt harcra azok ellen, akik a fővárost visszánémetesíteni akarták. Következtes, egy csapáson haladó újság megindulása óta és ilyen lesz, ilyen marad mindenkor. Olvasóinak erőteljes, bátor és demokrata szellemét testesíti meg és friss erővel indul neki annak a háborúnak, amelyet a radikális, magyar demokrácia viv a liberális czimű, de reakcionárius lelkű hivatalos politika s fennálló hatalom ellen. Már ez is megmagyarázná a Magyar Hirlap nagy népszerűségét és elterjedését; de ehhez járul még, hogy legtöbbet foglalkozik az összes újságok közül a vidék érdekeivel és a gazdasággal és az, hogy több kedvezményt nyújt olvasóinak, mint bármelyik napilapunk. Most folyó regénye után Mark Twain-nek, a nagy amerikai humoristának új regényét közli majd párhuzamosan Bródy Sándor „Egy férfi vallomása” czimű tárczaciklusával és „A budapesti társaság” még hátralevő részeivel. Teljesen díjtalanul adja előfizetőinek Karácsonyi Album-át, díjtalanul a „Kis Világ” czimű gyermeklapot és fél áron az „Évszak” czimű divat újságot. Új előfizetőknek ingyen

küldi meg folyó regényének eddigi folytatásait. A lapot nyáron át bárhová: fürdőbe, nyaralóhelyre utánna küldi előfizetőinek. Mutatványszámot mindenkinek küld, aki ezt kívánja. Előfizetni bármely naptól kezdve lehet. Előfizetési árak: egy hónapra 1 frt 20 kr., negyedévre 3 frt 50 kr. Az előfizetés postautalványon beküldhető a „Magyar Hirlap“ kiadóhivatalának. Budapest, Honvéd-utca 4.

Religió. „Katholikusok, ne támogassuk a püspökök oldalán.” — Ezen cím alatt szól az autonómiai mozgalmakról s ezt mondja többek közt: „a katolikus szellem kiválóan a püspökökkel való egyetértés, a püspökök iránt való bizalom, a püspökökhöz és az ő intézkedéseikhez való ragaszkodás szelleme.” — Ez igaz, de sajnálatos. Igazság, haza, Krisztus, Isten hol maradnak akkor a kath. szellemből? S minek akkor autonómia, ha csak a püspökök akarata az irányadó? A püspök pedig csak azt akarhatja, a mit a pápa! Így jut el a r. kath. egyház mindig arra, hogy a pápa a jog, a törvény, az akarat, a cél! Ezért bajos dolog autonómiát csinálni ott, a hol elvileg előre feladta autonóm jogait az egyes és a testület! Samassa így ír körlevelében: „A magyarországi katolikusoknak egyházuk iránti hűségük és hazaszeretetük nemes érzülete fogja az autonómiai intézményben azon garantiát megteremteni, mely a vallásszabadság biztosítására, az egyházi és iskolai vagyonnak kezelésére, egyházi és iskolai önkormányzatának függetlenségére szükséges, és pedig oly mérvű garantiát, mely az apostoli király legfőbb védurságán kívül semmi más jogos beavatkozást nem ismer, mint azt, melyet, mint államszükséget minden vallásfelekezet elfogadni tartozik. A kath. autonómia nem irányul jogterjeszkedésre; nem ütközik sem az állam, sem más felekezetek jogaiba, önként folyik a dolog természetéből.” — Itt legalább megemlékszik a hazáról is, mely annyi sok jóval emlékezett meg a r. kath. egyházzal. Szmercsányi Pál szepesi püspök körlevele még jellemzőbb: „Az egyház önrendelkezési jogának biztosítása tehát a cél, melynek érdekében már az 1848-iki országgyűlésen egybegyűlt püspökök is az általuk meghívott kath. világiakkal egyetemben az állami közegek által kezelt kath. egyház és iskolai alapok gondozására, egy, csupán egyházi és világi katolikusokból álló bizottság megalakítását kérelmezték s mely célnak tágabb körű megvalósítására van hivatva az új szervező congresszus.” A cél tehát: az államtól kapott vagyon biztosítása a r. kath. egyház számára, — s azonfelül azon függetlenség megszerzése, melyet élveznek azon felekezetek, melyek az államtól nem kaptak vagyont. Biz ez megint nem lesz teljes egyenlőség és viszonyosság. Még őszintebben nyilatkozik Schuster, váci püspök: „Szükségessé vált (az 1848-i törvények következtében,) hogy az egyház viszonya az államhoz újolag szabályoztassék s a különféle vallásfe-

lekezetek színvonalára súlyozott kath. egyháznak legalább biztosították azon szabadság és önállóság, mely a többi bevett felekezeteknek törvényileg biztosított. A mód, mely által a hazai közvélemény e célra elérni, s az életben is megvalósítani reméli, — volna az autonómia, mely fogalom idegen ugyan a kath. egyház szervezetéhez, de a hazai prot. egyházak példájából a megváltozott helyzet miatt áthatalolt a kath. felfogásába is s ha már mintegy parancsolólag követel az egyházba bebozsátást. S éppen itt van a dolog nehézsége és veszélyes volta, mert a mi egyik vallásfelekezetnél az ottani elvek szerint előnyös lehet, ugyanaz más egyháznál, érteve a katolikusokat, az elűtő egyházi szervezet miatt több kárt, mint hasznót okozhat.” — Igaza van: autonómia r. kath. egyházban képtelenség. Mi protestánsok, kik az államtól nem kaptunk óriási jószágokat s azért nem is függünk e tekintetben tőle, és a kik az önkormányzat jogát, kötelességét, tehát gondját magunk viseljük, s nem függünk külföldi, korlátlan hatalmi pápától sem: kíváncsian nézzük, hogyan próbálkozik most a r. kath. egyház e képtelenség megcsinálásával. Az autonómiát, az igazit, örömmel üdvözlünk mi is; mert mentül függetlenebb, önállóbb (de minden irányban, a pápával szemben is) a r. kath. egyház: annál biztosabb támadásai ellenében a mi egyházunk is. Ha a r. kath. egyház a kor szellemétől kényszerítve átveszi tőlünk az autonómia nevét és alakját: vegye át annak lényegét is.

Magyar állam. „A magyar protestantizmus szépen beleesett a verembe, a melyet nekünk ásott.” — (Nem a protestantizmus ásta azt, hanem a r. katolikus türelmetlenség kényszerítette a kormányt az egyházpolitikai törvények meghozatalára. Azt sem szabad elfelejteni, hogy e törvények lényegét a képviselőház Deák F. híres utolsó beszédje alkalmával — ha nem csalódunk — egyhangulag szavazta meg, Deák pedig r. kath. volt.) — „Nálunk, Magyarországon nem voltak képesek gátat vetni sem a nazarénizmusnak, sem a baptistáknak, sem a socializmusnak.” — (A socializmust nem tekintjük vallási kérdésnek; ha pedig a M. Á. annak tekinti, ne felejtse el, hogy a socializmus hazája Franciaország és Belgium, azok pedig r. katolikusok!) — „A neológiával, a szegényedéssel, az összetartás gyengülésével egyenes arányban nőtt a protestánsok kormánypártisága is. És nincs mit mondani, ennek vették is hasznát. De nem a protestáns egyház, hanem csak egyes protestánsok és egyes protestáns családok. Maga a protestáns egyház és nép semmi hasznát nem látta a kormány mindenbe beleavatkozó atyáskodásának, hanem éppen az által jutott a katasztrófa elé . . . A socializmust az egyoldalú liberális gazdálkodási, illetve garázdálkodási rendszer teremtette meg s a prot. lelkesítő kar és intelligencia nem is tehet immár ellene semmit, de bűnösök abban, hogy e rendszert támo-

T E M E T Ő.

gatták, melynek a szegény népre semmi gondja nincsen, minthogy maga is csak gazdag zsidóktól élőködik.“ — (Az igazság azonban az, hogy éppen a r. kath. papság támogatta legerősebben a liberális kormányt, a protestánsok pedig az ellenzékhez tartottak, egészen a legújabb időkig.)

Prot. egyházi és iskolai lap. Helytelennek tartja egy egyháztanácsos, hogy a protestáns püspökök közül azokat is, kik a főrendiháznak még nem tagjai, méltóságos czimmal kezdik emlegetni. „Protestáns püspökeink, mint ilyenek, egyházi törvényeink szerint hivatalukra nézve egymás közt teljesen egyenlők lévén, világos, hogy hivatalos címök tekintetében sem lehet köztük különbség és eltérés. A méltóságolást a főrendiház tagjainál is a közéleten kívül magába prot. egyházunkba s a lelkési functiók hivatalos körébe is átvinni, sőt még összes protestáns püspökeinkre kiterjeszteni, nem helyes és ezen lábra-kapó újítás megszüntetendő. A lelkészkedéssel járó papi functioknál, a presbyteriumokban, az egyházkerületi, conventi és zsinati ülésekben s tanácskozásokban, szóval választásfelekezeti életünkben méltóságos püspököket, vagyis közjogi praelatusokat nem ismerek.“ — Nézetünk szerint túlzás. Hivatali minőségének címét az ember mindenhova magával viszi, tehát magával viszi a jogot is, hogy neki címét megadják. Magyarországon a fejedelem p. o. csak király, mégis mindig hozzá teszik másik, magasabb címét is, a császárit. A főispán a kártyaasztalnál is méltóságos, a miniszter, ha vadászik is, kegyelmes, — a pápa, ha nincs is a fején a tiara: szentséges, — miért ne adnók meg a mi püspökeinknek a méltóságos és főtisztelendő címet?

Válasz.

Az „Evang. Egyház és Iskola“ f. é. 24-ik számában felvetett ama kérdésre: „A lelkész halála után lefoglalhatja-e annak helyettese — a család elől — a stólat?“ Nézetem szerint nem alkotmányos az a felelet, melyet u. e. lap 25-ik számában — á — úr adott.

A zsinati törvény 74. §-a világosan rendelkezik: — — „mindennemű“ javadalom a lelkész özvegyét illetőleg leszármazóit illeti. Tehát „mindennemű!“

A bányakerületi lelkészválasztási szabályrendelet 15. §-a azt mondja: a helyettes lelkész javadalmát az egyházközség, az esperes hozzájárulásával állapítja meg.“

Ha e két törvényes tényező a papi családtól a stólat elvonni jónak látta, — ám legyen, de ha a helyettes lelkész azt sans facon magának reguirálta, — az jogtalanság. —b—

Falster Samu, soproni ág. ev. tanító, 60 éves korában Sopronban, a hol 38 évig közmegelegedésre, buzgón működött, elhunyt.

Salting Géza, a szentesi ágost. ev. egyház tanítója, f. hó 15-én életének 37, tanítókodásának 19 évében hunyt el.

Valentinyi Jenő szarvasi főgymnásiumi tanár f. évi június 26-án, hosszas szenvedés után élete 35-ik évében meghalt. Sirjánál Benka Gyula igazgató tanár tartott tartalmas szép búcsúbeszédet. — **Valentinyi Jenő** született 1860. július 23-ikán Szirákon, Nógrádvármegyében. Gymnásiumi tanulmányait Aszódon és Szarvason végezvén, a bölcsészet-theologiai tanpályára lépett s Pozsonyban, utóbb Jenában tanult. Innen visszakerülve, előbb B.-Csabán, majd Aszódon és végre ismét B.-Csabán az ottani algymnasiumok körében nyert tanári alkalmazást, míg 1891-ben a történeti tanszékre a szarvasi főgymnasiumhoz jutott. 1886-ban a kolozsvári kir. tudomány-egyetemen a tanári oklevelet megszerzvé. Irodalmi működését a főgymnasium értesítőjében s a helyi lapokban találhatni.

ÜZENETEK.

S. D. Máskor is örömmel látnám munkatársaink közt! — **F. E.** Mihelyt helyet szoríthatok! — **K. S.** Kivánságod szerint visszaküldtem. — **N. L.** Köszönöm a figyelmet! — **M. E.** Jól áll az ügye. Én — az irodában maradok! — **N. J.** Július végéig tart előfizetése. — **M. N.** A magam részéről a lelkészek között néhol még szokásban levő csókkal való üdvözlést elhagyandónak tartom. Szokatlan, feltűnő. Sebb volna a másik: bemutatás után a lelkészek tegezzék egymást testvéries viszony jele gyanánt, állásra és korra való különbség nélkül. A képviselők, katonatisztek így járnak el. — **P. A.** Meglesz.

Pályázat.

Káplánom eperjesi lelkészé választatván, helyére — teljes ellátás mellett **180 frt** fizetésre, azon kijelentéssel, hogy az istentiszteleti nyelv a **magyar** — ajánlkozásokat elfogad.

Losonc, 1897. jún. 28.

MARGÓCSY JÓZSEF.
ev. lelkész.